

STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN

Jakostní přídavná jména je možno stupňovat. Tvary 2. a 3. stupně jsou jednoduché a složené.

Druhý stupeň:

Tvar	Způsob tvoření	Příklady
jednoduchý	kmen + -ee (-ей) kmen + -е kmen + -ше	красивее (красивей), интереснее легче, дороже, шире дольше, тоньше, старше
složený	более мэнее + základní tvar	более (мэнее) красивый (-ая, -ое, -ые) более (мэнее) интересный (-ая, -ое, -ые)

Poznámky:

1. Jednoduché tvary druhého stupně jsou neohybné. Užívají se převážně v přísudku.
2. Příponou **-ee** (v hovorovém jazyce a v poezii též **-ей**) se tvoří 2. stupeň od přídavných jmen, která nemějí kmenovou souhlásku, např. быстрый — быстрее, тёплый — теплее, бедный — беднее, новый — новее, слабый — слабее, глупый — глупее, милый — милее, свежий — свежее, горячий — горячее.
3. Při tvoření druhého stupně příponou **-e** dochází ke změně kmenové souhlásky:

к — ч	крепкий — крепче, мягкий — мягче, громкий — громче, мелкий — мельче, жаркий — жарче, жёсткий — жёстче
г — ж	дорогой — дороже, строгий — строже, тугой — туже
х — ш	тихий — тише, сухой — суше, глухой — глуше
д — ж	твёрдый — твёрже, молодой — моложе
т — ч	богатый — богаче, крутой — круче (ale жёлтый — желтее, знаменитый — знаменитее a jiné na -итый s příponou -ее)
ст — щ	простой — проще, чистый — чище, толстый — толще (ale на -истый mají -еe, např. плечистый — плечистее)

4. Někdy se při tvoření 2. stupně příponou -e vupouští část kmen -к-, -ок-: рэдкий — рэже, корóткий — корóче, близкий — ближэ, низкий — ниже, узкий — ўже, высокий — выше, широкий — ширэ ...

5. Nepravidelně se tvoří 2. stupně u těchto přidavných jmen: дешёвый — дешэвле, сладкий — слáще, глубокий — глубже, большóй — большэ (změna přízvuku!).

6. Příponou -не se tvoří 2. stupně pouze od přidavných jmen долгий — долъше, тонкий — тонъше, старýй — старъше a od přísloví далеко — далъше, рано — ранъше. Ро а и se v těchto tvarech píše měkký znak.

7. V některých případech se tvoří 2. stupně od jiného kmeně, např. хорóший — лúчше, плохой — хúже, маленъкий — мэнъше.

8. Některá přidavná jména mohou tvořit ohebný 2. stupně příponou -ний: большóй — большýй, маленъкий — мэнъшýй, хорóший — лúчшýй, плохой — хúдшýй, молодóй — млáдшýй, старýй — старшýй, высокýй — высшýй, низкий — низшýй ... Tyto tvary (kromě большýй a мэнъшýй) však mají většinou význam 3. stupně, i když лúчшýй a хúдшýй mohou rovněž označovat 2. stupně, např.: товар лúчшего (высшего) качества (zboží nejlepší / nejvyšší / kvality), высшýй (низшýй) сорт чая (nejlepší / nejhorší / druh čaje), в хúдшем слúчэе (в nejгоршém případě), по мэнъшей мэре (přínejmenším). Často jsou součástí terminologických výrazů: высшее образование — vysokoškolské vzdělání, млáдшýй лейтенáнт — podporučík, старшэя медсестра — vrchní sestra aj.

9. Předpona по- dodává tvarům druhého stupně význam trochu, o něco, např.: постарше — trochu (o něco) starší, повеселée — trochu (o něco) veselější. Tyto tvary mohou vystupovat i ve funkci přívlastku za svým podstatným jménem: Покажите мне костюм подешэвле. (= Покажите мне более дешёвый костюм.)

10. Srovnávaný předmět se u jednoduchých tvarů druhého stupně vyjadřuje tvarem 2. pádu nebo pomocí spojky чем + 1. pád: Сестра је младшэ не́ж я́. Сестра́ молóже мэнэ. Сестра́ молóже, чем я́. U složených tvarů se srovnávaný předmět vyjadřuje spojkou чем: Фильм́ болéе интереснýй, чем спектакль́.

11. Složené tvary se používají především v přívlastku, např.: Я тебе́ покажé болéе интереснóу кнóгу. Jednoduché tvary se užívají v přísudku, např.: Пётя выше мэнэ.

Třetí stupeň:

Твар	Зрúсoб твoрэнí	Прíклады
jednoduchý	kmén + -ейшýй -áйшýй	красíвейшýй, интереснéйшýй крепчáйшýй, стрóжайшýй
сložený	сáмый наибóлее + základнýй твар (наимéнее) jednoduchý твар + всегó, другého ступнэ + всех	сáмый (наибóлее) красýй сáмый (наибóлее) интереснýй наимéнее известнýй красýвее всегó (всех) лúчше всегó (всех)

Рознáмки:

1. Tvary s příponou -áйшýй se tvoří pouze od přidavných jmen, jejichž kmén je zakončen na souhlásku г, к, х, které se mění в ж, ч, ш: стрóгий — стрóжайшýй, крепкий — крепчáйшýй, тихий — тишáйшýй. V ostatních případech se třetí stupeň tvoří příponou -ейшýй: нóвый — новéйшýй, интереснýй — интереснéйшýй, веселýй — веселéйшýй. Přípona -áйшýй je vždy přízvúсá.

2. Jednoduché tvary třetího stupně označují většinou velmi vysoký stupeň daného příznaku (elativ): важнéйшэя прóблэма — velmi дúležitý (nejдúležitější) прóблэм, мельчáйшэе подробности — nejmenší подробности apod.

3. Složené tvary se сáмый jsou stylisticky neutrální, se slovy наибóлее (naiméнее) se užívají spíše v knížním stylu. Užívají se v přívlastku i v přísudku.

4. Složené tvary se slovy всех (всегó) se užívají pouze v přísudku. Всех se užívá tehdy, jestliže porovnáváme věci stejného druhu, např. Он умнéе всех. Это здáние красýвее всех (здáний). Всегó se užívá tehdy, jestliže porovnáváme s ostatními druhy, např. Эдóровъе дорóже всегó. Болъше всегó я любóлю шóколáд.